Akademia Pożarnicza w Warszawie
Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa i Ochrony Ludności
Karta przedmiotu 2026 -

semestr 6

Podstawy kierowania działaniami ratowniczymi

Fundamentals of emergency management

profil	ogólnoakademicki
kierunek	inżynieria bezpieczeństwa
poziom	pierwszego stopnia
program	SP-IB: studia stacjonarne pierwszego stopnia na kierunku inżynieria bezpieczeństwa
forma studiów	stacjonarne
ECTS	4
koordynator	dr inż. Stanisław Lipiński

forma zajęć: wykład

godzin	30
wymagania wstępne	Opanowanie zagadnień z ratownictwa technicznego, chemicznego, medycznego i bezpieczeństwa działań ratowniczych.
cele	Celem kształcenia jest nabycie: - podstawowej wiedzy z zakresu koordynowania, kierowania i dowodzenia działaniami ratowniczymi, w oparciu o reguły prawa i zasady sztuki ratowniczej, - wiedzy o możliwościach operacyjnych, znaczących dla bezpieczeństwa państwa podmiotów ratowniczych i związkach ich organizacyjnego powiązania, - technologii, procedur ratowniczych i taktyki użycia potencjału ratowniczego, - uregulowań prawnych dotyczących zakresu współpracy transgranicznej oraz międzynarodowych misji udzielania pomocy ratowniczej i humanitarnej.
metody	Wykład tradycyjny z wykorzystaniem techniki multimedialnej przekazu informacji.
praca własna	Studiowanie literatury.
literatura podst.	1. Kamiński A., Sytuacje pożarowe, siły i środki w działaniach taktycznych, SGSP, Warszawa 1997. 2. Gierski E., Efektywność dowodzenia, FIREX, Warszawa 1997. 3. Kamiński A., Obliczenia w taktyce działań ratowniczo–gaśniczych, SGSP, Warszawa 1998. 4. Lisiecki M., Podstawy organizacji i kierowania w ochronie przeciwpożarowej, SGSP, Warszawa 1997. 5. Ranecki J., Ratownictwo chemiczno-ekologiczne, SA PSP, Poznań 1998. 6. Skuteczne ratownictwo. Fachowy poradnik dla służb ratowniczych, pod red. S. Lipińskiego, Verlag Dashofer, Warszawa 2005-18. 7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek (t.j.: Dz.U.2013.709). 8. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 lipca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. 2017 poz. 1319). 9. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U.2008 Nr 180, poz. 1115). 10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1992 r. w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz. U.1992 Nr 54, poz. 259).
literatura uzupeł.	1. Burzyński E., Podejmowanie decyzji w działaniach taktycznych straży pożarnych, IW CRZZ, Warszawa 1979. 2. Bielecki P., Podstawy taktyki gaszenia pożarów, SA PSP, Kraków 1996. 3. Wiśniewski W.: Organizacja i technologia gaszenia pożarów lasu, SA PSP, Poznań 2001. 4. Kamiński A., Technologia działań ratowniczo-gaśniczych. Taktyka gaszenia pożarów. Część I. Skrypt SGSP, Warszawa 1996. 5. Schroeder M., Ćwiczenie ratownicze, SA PSP, Poznań 2001. 6. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tj.: Dz.U. z 2016 r. poz. 603, 960). 7. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (tj.: Dz.U. z 2016 r. poz. 191).

treści	godziny
Podstawowe pojęcia z zakresu ratownictwa, taktyki, dowodzenia i kierowania działaniami ratowniczymi. Czynności ratownicze podstawowe i specjalistyczne.	2
Współpraca ratownicza i zakres współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej, w środowisku KSRG i z innymi podmiotami oraz służbami. Charakterystyka operacyjno-taktyczna, zakres i możliwości organizacji, struktur, systemów i podmiotów. Sieć podmiotów KSRG i ich obszarów chronionych.	2
Zasady organizacji działań ratowniczych. Technologie, metody, sposoby postępowania, procedury ratownicze, taktyka działania.	2
Proces wypracowywania zamiaru taktycznego i decyzji kierującego działaniem ratowniczym.	2
Kierowanie działaniami ratowniczymi na poziomach interwencyjnym, taktycznym i strategicznym. Zakres zadań, specyfika struktury organizacji, kompetencje i korelacje pomiędzy zarządzającymi na poszczególnych poziomach kierowania. Zasady przejmowania kierowania. Dokumentacja KSRG i działań ratowniczych. Budowa struktury kierowania na obszarze działań ratowniczych.	4
Prawa i obowiązki kierującego działaniem ratowniczym. Działania w stanie wyższej konieczności. Warunki odstąpienia od zasad uznanych powszechnie za bezpieczne. Kryteria dopuszczalnego ryzyka dla ratownika.	2
Zasady rozpoznawania i identyfikacji zagrożeń, zabezpieczenia strefy działań ratowniczych i oznakowania strefy zagrożenia oraz ustanawiania priorytetowych czynności.	2
Stanowiska kierowania komendantów PSP na obszarze powiatu, województwa i kraju. Punkty alarmowania w jednostkach ochrony przeciwpożarowej. Wspomaganie procesu kierowania przez stanowiska kierowania, punkty alarmowe i CPR. Metodyki pracy dyżurnych operacyjnych stanowisk kierowania. Dysponowanie sił i środków do działań ratowniczych. Zasady powiadamiania, alarmowania i współdziałania podmiotów podczas działań ratowniczych. Gotowość operacyjna i podwyższona gotowość operacyjna. Przemieszczanie sił i środków do czasowych miejsc stacjonowania.	4
Plany ratownicze i inne operaty ratownicze. Ocena zagrożeń na terenie obszaru chronionego. Analiza stanu zabezpieczenia operacyjnego. Organizacja odwodów operacyjnych KSRG na obszarze województwa i centralnego odwodu operacyjnego. Krajowe bazy sprzętu specjalistycznego.	2
Dokumentacja działań ratowniczych oraz dokumentacja funkcjonowania KSRG. Standardy sprzętowe, organizacyjne i szkoleniowe.	2
Struktury, organizacja i zadania sztabów dla działań ratowniczych. Współpraca ratownicza z mass-mediami w toku działań ratowniczych.	2
Procedura oceny stanu gotowości operacyjnej i podwyższonej gotowości operacyjnej. Inspekcje gotowości operacyjnej podmiotów KSRG.	2
Metodyka oceny przebiegu działań ratowniczych. Organizacja szkoleń, ćwiczeń i manewrów pożarniczych.	2

forma zajęć: ćwiczenia

godzin	30
wymagania wstępne	Opanowanie zagadnień z ratownictwa technicznego, chemicznego, medycznego i bezpieczeństwa działań ratowniczych.
cele	Celem kształcenia jest nabycie: - podstawowej wiedzy z zakresu koordynowania, kierowania i dowodzenia działaniami ratowniczymi, w oparciu o reguły prawa i zasady sztuki ratowniczej, - wiedzy o możliwościach operacyjnych, znaczących dla bezpieczeństwa państwa podmiotów ratowniczych i związkach ich organizacyjnego powiązania, - technologii, procedur ratowniczych i taktyki użycia potencjału ratowniczego, - uregulowań prawnych dotyczących zakresu współpracy transgranicznej oraz międzynarodowych misji udzielania pomocy ratowniczej i humanitarnej.
metody	Ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia w podgrupach bazujące na studium przypadku sytuacji problemowej.
praca własna	Studiowanie literatury.
literatura podst.	1. Bielecki P., Podstawy taktyki gaszenia pożarów, SA PSP, Kraków 1996. 2. Burzyński E., Podejmowanie decyzji w działaniach taktycznych straży pożarnych, IW CRZZ, Warszawa 1979. 3. Gierski E., Efektywność dowodzenia, FIREX, Warszawa 1997. 4. Kamiński A., Sytuacje pożarowe, siły i środki w działaniach taktycznych, SGSP, Warszawa 1997. 5. Kamiński A., Obliczenia w taktyce działań ratowniczo-gaśniczych, SGSP, Warszawa 1998. 6. Kamiński A., Technologia działań ratowniczo-gaśniczych. Taktyka gaszenia pożarów. Część I. Skrypt SGSP, Warszawa 1996. 7. Lipiński S., „Wspomaganie decyzji w ratownictwie", [w: „Nauki podstawowe oraz działania ratownicze dla strażaków (...)"], ISBN 978-83-88446-63-4], Wydawnictwo SGSP, Warszawa 2016. 8. Lipiński S., „Kierowanie działaniami ratowniczymi", [w: „Zbiór opracowań z wykładów bloków tematycznych Zagadnienia operacyjne dla strażaków (...)"], Wydawnictwo SGSP, Warszawa 2013. 9. Lipiński S., „Zabezpieczenie i wsparcie logistyczne dla krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, ze szczególnym uwzględnieniem długotrwałych działań ratowniczych" [w: „Zbiór opracowań z wykładów bloków tematycznych Logistyka i technika (...)"], Wydawnictwo SGSP, Warszawa 2013. 10. Lipiński S., „Organizacja Państwowej Straży Pożarnej, prawa i obowiązki strażaka Państwowej Straży Pożarnej", [w: „Zbiór opracowań z wykładów bloków tematycznych Organizacja ochrony przeciwpożarowej (...)"], Wydawnictwo SGSP, Warszawa 2013. 11. Lipiński S., „Funkcjonowanie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, w tym oddziałów i pododdziałów Centralnego Odwodu Operacyjnego, wojewódzkich odwodów operacyjnych oraz grup specjalistycznych" [w: „Zbiór opracowań z wykładów bloków tematycznych Organizacja ochrony przeciwpożarowej (...)"], Wydawnictwo SGSP, Warszawa 2013. 12. Skuteczne ratownictwo. Fachowy poradnik dla służb ratowniczych, pod red. S. Lipińskiego, ISBN 978-83-88285-68-8], Verlag Dashofer, Warszawa 2005-2018. 13. Lipiński S., Kalinko J., Kuziora Ł., Proces podejmowania decyzji przez kierującego działaniem ratowniczym, Zeszyty Naukowe SGSP Nr66/2/2018, ISSN0239-5223. 14. Lipiński S., Kalinko J., Kompetencje kierującego działaniem ratowniczym, Zeszyty Naukowe SGSP, Nr 68/4/2018. 15. Lisiecki M., Podstawy organizacji i kierowania w ochronie przeciwpożarowej, SGSP, Warszawa 1997.
literatura uzupeł.	16. Kalinko J., Lipiński S., Struktury kierowania na potrzeby działań ratowniczych poziomu taktycznego, Nr 68/4/2018. 17. Kalinko J., Lipiński S., Poziomy kierowania na potrzeby działań ratowniczych, Zeszyty Naukowe SGSP Nr 66/2/2018, ISSN 0239-5223. 18. Kalinko J., Lipiński S., Kuziora Ł., Mobilne stanowiska dowodzenia na potrzeby kierującego działaniem ratowniczym, Zeszyty Naukowe SGSP Nr 64/4/2017, ISSN 0239-5223. 19. Wiśniewski W.: Organizacja i technologia gaszenia pożarów lasu, SA PSP, Poznań 2001. 120 Schroeder M., Ćwiczenie ratownicze, SA PSP, Poznań 2001. 21. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 1991 nr 81 poz. 351 ze zm.). (t.j.: Dz.U. 2021 poz. 869) 22. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. 1991 Nr 88 poz. 400 ze zm.). (t.j.: Dz.U. 2020 poz. 1123) 23. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 ze zm.). (t.j.: Dz.U.2017.0.1897) 24. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. z 2006 r. Nr 91, poz. 1410 ze zm.). (t.j.: Dz. U. 2020 poz. 882) 25. Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratunkowego (Dz.U. z 2013 r. poz. 1635 ze zm.). (t.j.: Dz.U. 2021 poz. 268) 26. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1992 r. w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz. U.1992 Nr 54, poz. 259). 27. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej biorących udział w działaniu ratowniczym (Dz.U. 2001 nr 82 poz. 895 ze zm.). (t.j.: Dz.U. 2013 poz. 709). 28. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1737). 29. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1681). 30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1992 r. w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz. U.1992 Nr 54, poz. 259).

treści	godziny
Projektowanie organizacji działań ratowniczych z budową struktur kierowania na poziomie interwencyjnym realizowanym w strefie zagrożenia lub w strefie działań ratowniczych.	2
Planowanie współpracy służb wiodących i pomocniczych w ramach działań ratowniczych.	2
Ocena poprawności realizacji zasad i procedur ratowniczych ujętych w planach ratowniczych.	2
Badanie rodzaju i zasięgu zagrożenia oraz ewentualnego stopnia ryzyka planowanego działania ratowniczego. Badania skuteczności działania ratowniczego oraz zachowania bezpiecznych warunków jego prowadzenia.	2
Analiza celowości i efektywności działań ratowniczych w stanie wyższej konieczności.	2
Dokumentowanie prowadzonych działań ratowniczych.	2
Opracowanie oceny przebiegu działań ratowniczych w oparciu o metodykę.	2
Analiza zużycia sprzętu i środków gaśniczych wykorzystywanych podczas działań ratowniczych.	2
Wypracowywanie sposobów rozwiązań w celu likwidacji różnego typy zagrożeń. Dobór optymalnych koncepcji realizacji działań ratowniczych. Ćwiczenie z realizacji zadań i obowiązków kierującego działaniami ratowniczymi w ramach różnego rodzaju zdarzeń.	14

efekty przedmiotowe

lp	kkod	pkod	efekt przedmiotowy	weryfikacja
1	6W04	6W04-PodKDzRat1	Zna źródła i mechanizmy występujących niebezpieczeństw. Rozumie cele przyświecające ratowaniu, metody przeciwdziałania i likwidacji skutków zagrożeń przez odpowiednio przygotowane podmioty i systemy ratownicze, uposażone w zdolności operacyjne techniczne i organizacyjne oraz możliwości zarządzania bezpieczeństwem podczas działań.	Egzamin
2	6U04	6U04-PodKDzRat1	Potrafi planować, organizować i dokumentować działania ratownicze z uwzględnieniem doboru odpowiedniego zamiaru taktycznego przez kierującego działaniami ratowniczymi.	Sprawdzian,Sprawozdania
3	6K01	6K01-PodKDzRat1	Jest gotów do krytycznej analizy i oceny własnych decyzji i działań oraz proponowania niezbędnych korekt.	Dyskusja,Obserwacja,Sprawdzian,Sprawozdania

efekty kierunkowe

lp	kkod	efekt kierunkowy
1	6W04	Zna i rozumie podstawowe ekonomiczne, prawne, etyczne, społeczne i organizacyjne uwarunkowania inżynierii bezpieczeństwa, w tym zagadnienia w zakresie prawa międzynarodowego i krajowego dotyczącego ochrony ludności
2	6U04	Potrafi planować i organizować działania ratownicze, zabezpieczenie operacyjno-techniczne terenu i obiektów, szkolenia i ćwiczenia, a w szczególności opracować dokumentację w tym zakresie
3	6K01	Jest gotów do opisu i interpretacji wyników prac własnych, formułowania wniosków i opinii na temat zagadnień z zakresu kierunku studiów, w tym ich wpływu na środowisko społeczne

LEGENDA

kkod	kod efektu kierunkowego
pkod	kod efektu przedmiotowego